

Ο ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ

ΠΟΙΗΜΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ.

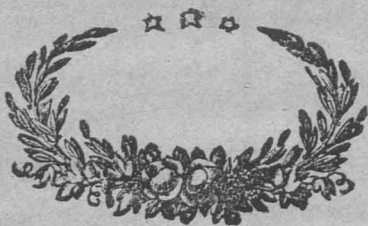
Τοῦ ἐξ Ἀχρίδος.

ΣΤΕΦΑΝΩΘΕΝ

ΚΑΤΑ

ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ

1860.

ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.

1860.

123473

ΤΩΙ ΜΕΓΑΦΡΟΝΙ

ΚΥΡΙΩΙ ΚΥΡΙΩΙ

ΕΥΑΓΓΕΛΗΙ ΖΑΠΑ

ΤΩ ΦΙΛΩ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΔΟΞΗΣ

ΚΑΙ ΙΔΡΥΤΗ

ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ.

ΤΑΣ ΑΠΑΡΧΑΣ ΤΩΝ ΕΜΩΝ ΠΟΝΩΝ

ἀνατίθημι.

Φιλογενέστατε ἄνερ.

Χθὲς μόλις λαβὼν τὴν θάφνην, σήμερον σπεύδω, ἀφιερῶν Σοι τὸ στεφανωθὲν ποίημά μου ὁ Ἄρματωλὸς, νὰ ἀποδείξω τὸν πρὸς Σε εἰλικρινῆ σεβασμὸν μου, αἴσθημα ὅπερ πᾶσα Ἑλληνικὴ καρδία ὀφείλει Σοι.

Ἐλπίζω ἀδιστάκτως νὰ ἴδω μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἄλλους βαθυπλούτους ἐμογενεῖς ἀκολουθοῦντας φιλοτίμως τὰ πολὺκροτα παραδείγματα Σοῦ τοῦ βαρυγυμνοῦ ἰδρυτοῦ τῶν νέων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, καὶ τοῦ πολυῦμνῆτου Κυρίου Κ. Ἀμβροσίου Ῥάλλη τοῦ πρῶτου τῆς καλλιεπείας, νὰ συνεισφέρωσι τὸ κατὰ δύναμιν καὶ εἰς ἄλλα ἔργα οὐχ' ἤττον ἐπωφελῆ, καὶ τείνοντα πρὸς τὸν μέγαν σκοπὸν τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας.

Πεποιθὼς ὅτι θέλετε ἀποδεχθῆ εὐμενῶς τὴν προσφορὰν μου ταύτην.

εἰμὶ ὅλος ὑμέτερος

Γ. Σταυροῖδης.

Ο ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ

Ολοφυρμοὶ ἀκούονται εἰς Γάλεσνικ τῆς Ρέκας (α)
ποία μεγάλη συμφορὰ
Συνήγαγ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας
χ' ὄλοι θρηνοῦσι γοερά;

Μὴν ἔθραυτεν ἡ χάλαζα ἀγροὺς τοὺς πυροφόρους;
μὴν ἐπλημμύρησ' ἡ ἀκρίς;
Μὴν ὁ Σουλτάνος ἔστειλεν ἵνα ζητήσῃ φόρους
παραπροθέσμους καὶ βαρεῖς;

Δὲν ἔθραυτεν ἡ χάλαζα ἀγροὺς τοὺς πυροφόρους;
δὲν ἐπλημμύρησ' ἡ ἀκρίς!
Οὐδ' ὁ Σουλτάνος ἔστειλεν ἵνα ζητήσῃ φόρους
παραπροθέσμους καὶ βαρεῖς!

Οἱ Γέγιδες ἐφόνευσαν Κοσμάν τὸν ἥρωά μας
Ἀρματωλὸν ἐξακουστὸν.
Καὶ θὰ ὑβρίζ' εἰς τὸ ἐξῆς τὰ σύσκια βουνά μας
ὁ ποὺς τῶν Ἄλβανῶν ληστῶν.

Οὕτως ἐλάλουν ἐμπληκτοὶ ἀμήχανοι ἀγρόται
Δήμητρος ὀπαδοὶ πιστοὶ,
Καὶ αἱ γυναῖκες ἔσχιζον τὰς παρειάς των, ὅτε
ἠκούσθ' ἡ εἰδησις αὐτή.

Κ' ἡ φήμη κορυφόνετο, καὶ πῦξανε μεγάλη
ταχύπτερος ὡς ὁ Βορρᾶς·
Καὶ εἰς τοὺς γείτονας λαοὺς ἀπαίσιος ἐστάλη
ὁ ἄγγελος τῆς συμφορᾶς.

Εἰς τ' ἄκουσμα τὸ ἄγαρι ἐδάκρυσε τὸ ὄμμα
τῆς χήρας καὶ τοῦ ὄρφανου·
Καὶ ἔμεινεν ὁ γεωργὸς μὲ κεχηγὸς τὸ στόμα
ὡς ὑπὸ φλόγα κεραυνοῦ...

Ποσπέρα εἶν ἑαρινή· εἰς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας
κάθηται μ' ἦθος σοβαρὸν
Γυνὴ μεσηλιᾶ εὐτραφῆς, συμπλέξατα τὰς χεῖρας
κατὰ γονάτων στιβαρῶν,

Προσδλέπουσ' ἔπλου σίφωνα, ἔν εἶχεν ἐπιπόνως
στιλβῶσαι μ' ἄνθρακα λεπτόν·
Ἐμφαίνει δ' ἥρωος ἰσχὺν, καὶ στάσιν Ἀμαζόνος
καὶ γυναικὸς κάλλος σεπτόν·

Τὸ κάλλος τῆς δὲν ἰσχυσαν νὰ βλάβωσι τὰ ἔτη·
Ὅ τὸ πρόσαιπὸν τῆς σφρυγγιῆ
Πολυγηθοῦς νεότητος στίλβει ἱκμάς εἰσέτι·
εἶναι ἢ Νέδα ἢ δειλὴ,

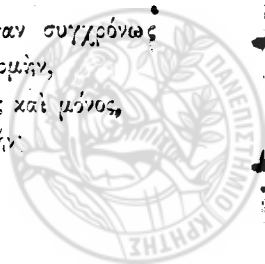

Ζηλευτὴ μήτηρ τοῦ Κοσμά. Βεθυθισμένη ἦδη
εἰς χάος λογιτμῶν πικρῶν,
Ἐπῆξε τ' ὄμμα κατὰ γῆς, διότι εἶχεν ἴδει
τὴν νύκτα ὄνειρον οἰκτρόν.

Οἱ στύλοι τῶν μεγάρων τῆς κατέπεσαν συγχρόνως
μὲ μέγαν πάταγον κ' ὄρμην,
Καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἔμεινεν εἷς στύλος, εἷς καὶ μόνος,
στηρίζων τὴν οἰκοδομήν.

Καὶ τοῦτον δράκοντες πολλοὶ συνέσειαν μὲ λύτσαν,
    πυρόφθαλοι καὶ βλοσυροὶ
Τέλος ὁ οἶκος ἔπεσε, καὶ τάφοι τούτων ἦσαν
    τῶν ἐρσιπίων οἱ σωροί·

Ἀπέπτυε τ' ὄναρ αὐτή· πλὴν μαῦραι μαλεδιῶνες
    τὴν πολικώρουν ὀχληραί,
Καὶ τὴν ἐκύκλουν τοῦ φρικτοῦ ὄνειρου αἱ εἰκόνας
    ἐυτόκληται ἀνιαραί·

Κ' εἰς πάντα ψόφον ὕψονε μέτωπον ῥυσσωμένον
    ὡσάν νὰ ἀνεζήτει τι,
Καὶ πάλιν ἔκλινεν αὐτὸ ὡς ἄνθος μαραμμένον
    μὴ βλέπουσα ὅ,τι ζητεῖ·

Ἦās διαβάτης ἐλεῶν τὴν σεβασμίαν χήραν
    ὕγρους ἀπέκρυψε ὀφθαλμοὺς
Κ' οὐδεὶς ἐτόλμα τὴν κακὴν νὰ τῆς μενύσῃ μοῖραν·
    τοῦ τέκνου τοῦ μονογενοῦς

Διότ' ἦν οἴκου στήριγμα, καὶ τῆς μητρὸς τοῦ πτέρυξ
    καὶ φάθητρον τῶν Ἀλθανῶν
Ὅσοι ὡς Ἄρπυιαι δεῖναι ἐρήμονον τὰ περίξ
    καὶ ἔθλιβον τὸ ὄρφανόν·

Καὶ ἦδ' ἡ μήτηρ λέβητα ὕδατος πλήρη μέλλει
    νὰ στήσῃ ἐπὶ τοῦ πυρός,
Λουτρά διὰ τοῦ ἥρωος τὰ κεκμηκότα μέλη
    ὅστις ἐφέρετο νεκρός·

Καὶ ἤλιζε νὰ τὸν δεχθῇ ἔφιππον ἡ δεῖλαια
    καλπάζοντα καὶ κραταῖον
Τὸν ἄμαχον τῶν σκιερῶν ὀρέων βασιλέα
    τὸν τρισταγάπητον υἱόν·

Ὅτι πολλάκις ὁ Κοσμάς ἀνέβαινε τὸ ὄρος
καταδιώκων τοὺς ληστές,
καὶ γαῦρος ἐπανέκαμπε, πάντοτε νικηφόρος
μὲ τοὺς πιστοὺς του μαχητάς. . .

Αλλ' αἴφνης ὡς πολλοῦ λαοῦ, ποδῶν ἠκούσθη κτύπος,
καὶ Ἄλθανοὶ μετὰ πομπῆς,
εἰς τὰς ἀγκάλας ἔφερον τὸν νέκυν περιλύπως,
τέσσαρες πάντες ἀσκεπεῖς·

καὶ πρὸ τῆς θύρας ἰδρωτοὶ ἀπέθεσαν τὸ πτώμα·
καὶ ἄνδρες μετὰ γυναικῶν,
κ' οἱ τῶν ὁμόρων κάτοικοι χωρίων ὡς ἐν σῶμα
πυκνοὶ ἐκύκλουν τὸν νεκρόν·

καὶ πανταχόθεν ὄδυρμοὶ ἀντήχουν ἀργαλέον
καὶ οἰμωγαὶ βαρυαλγεῖς,
ὡς εἴαν ἔκλαιε καθεὶς πᾶν ὅ,τι εἶχ' ὠραῖον
καὶ φίλτατον ἐπὶ τῆς γῆς·

παρὰ τὸν νέκυν τοῦ Κοσμᾶ βαρυπενθῆς ὁ ἵππος
ἐφρύαττεν αἰμοσταγῆς·
καὶ κλίνων πρὸς τὸν ἦρωα τὴν χαίτην, βαρυλύπως
τὰ νῶτα ἔκρουε τῆς γῆς.

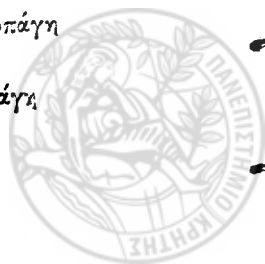

Μὲ βῆμα τρέμον ἐξορμᾷ ἡ μήτηρ κ' ἀμφιβάλλει·
ἀλλ' εἰς τὸν πάνδημον κλαυθμὸν
Ἐμάντευσε τὴν συμφορὰν, καὶ τ' ὄναρ ἀνεχάλει·
βαρὺν ἀφῆκε βρυχηθμὸν

ὡς πρωτοτόκος λέξινα, ὁ σκύμνος ἧς ἠρπάγη
ὑπὸ θρασέων θηρευτῶν·
τότε εἰς δάκρυα θερμὰ ὁ ὀφθαλμὸς ἐρράγη
τῶν ὠμοτάτων θεατῶν,

Καὶ περιήχουν οἱ κλαυθμοὶ εἰς ἅπασαν τὴν κόμην·
αὐτὴ δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
τὴν ἀναδέσμην ἔρριψε, καὶ ἔλυε τὴν κόμην
κ' ὁ θρῆνος ἠϋζανε πολὺς. . ,

Ἄνοιξατέ μοι δίοδον, μικρόφυχοι ζευγίται,
εἴπ' εἰς τὸν ὄχλον μετ' ὀργῆς,
Θέλω γὰ ἴδω τὸν υἱόν· τί τὸν Κοσμᾶν θρηνεῖτε
ὧ βάρη μάταια τῆς γῆς;

Εἰς τοῦτον δάκρυα μητρὸς, αὐταρχες εἶναι γέρας,
κ' αἱ οἰμωγαὶ τῶν κηδεστῶν·
Τὰς θαλεράς σας κλαύσατε νύμφας καὶ θυγατέρας,
ἔρμαιον οὔσας τῶν ληστῶν.

Εἰς ποίαν τώρα δαίλαιοι στηρίζεσθε ἐλπίδα!
ἰδοὺ ἐχάθη ὁ Κοσμᾶς
Ὅστις ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐφρούρει τὴν πατρίδα
καὶ διεφύλαττεν ὑμᾶς·

Εἰς τῆς μητρὸς τὰς ἀπειλὰς ὁ ὄχλος συνεθλίφθη
κ' ἤνοιξε δίοδον στενήν·
Κ' ἐπὶ τὸν νέκυν ὡς μαινὰς λυσίχομος ἐρρίφθη
αὐτὴ μὲ γοερὰν φωνὴν

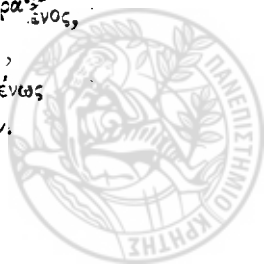

Καὶ περιέπτυξε σφιγχτὰ τὴν χρύαν κεφαλὴν του,
ὡς περιπτύσσει ὁ κισσὸς
Πλατάνου στέλεχος, ἐφ' οὗ στηρίζει τὴν ζωὴν του,
κ' ἠϋζαν' ὁ θρῆνος περισσὸς,

Καὶ διαπρύσιοι φωναὶ ἔπληττον τὸν αἰθέρα· ἄνους,
γυναῖκες δὲ πολυπληθεῖς
Ὀδυρομένην ἔζωσαν τὴν δύστηνον μητέρα· ἑνώως
πλέκουσαι λόγους συμπάντων.

Ἦς χελιδόνες εὐλαοί, ἀπίσπασαν δ' ἠσυχίας
τὴν Νέδαν ἀπὸ τὸ ψυχρὸν
Ἡτῶμα τίς δύναται θνητὸς ν' ἀκούῃ ἀμειλίχως
γυναικὸς φθόγγον μελιχρὸν;

Καὶ ἀσχεπεῖς οἱ Ἄλβανοὶ με συμπαθείας ἦθος
προέβησαν οὐχὶ πλαστόν·
Ἐσταυρωμένας ἔχοντες χεῖρας ἐπὶ τὸ στήθος·
καὶ ὁ πρεσβύτερος αὐτῶν

Κἄν κλαίης, εἶπεν, ἄπαυστα, ὦ μητέρα, οὐδεὶς φθόνος·
τοιούτον ἔχασες υἱόν,
Θῦπερ τοὺς ἄθλους στόματα θά ψάλλουν καλλιφώνως
ἐπερχομένων γενεῶν·

Τὰ ἔργα του τῆ κρατερὰ θέλουν ἐπευφημήσει
τοῦ Ἄρεως οἱ ὑπαδοί,
Κ' ἠρωστέκον θέλουσι γυναῖκα σὲ ὑμνήσει
πάντες τῆς γῆς οἱ ἀοιδοί.

Σὺ δὲ ἂν θέλῃς ἀκουσον, πρᾶύνασα τὸν γόνυ,
τὰ ἔργα του θέλω εἰπεῖ·
Ἐἴν' ἄσιον ν' ἀκούωσι τοὺς ἄθλους τῶν ἠρώων
λαὸς πολὺς ἐν σιωπῇ.

Εἰς Στάν σήμερον μ' ὠδὰς πλήττοντες τὸν ἀέρα,
ἦλθομεν πάντες ἑκατόν·
Εἶθε νὰ μὴν ἀντέλλεν ἡ ἀποφρὰς ἡμέρα,
ἥτις τοσοῦτων μαχητῶν

τε τὸν ὄλεθρον! ἀλλὰ κακὸς τις δαίμων
ὡς μᾶς ὄθει εἰς κρημνοὺς βαθεῖς!
Τότε εἶδα κηδεστὰς εἰδήμονας πολέμων
ἀτπαίροντες εἰσεῖ ἰχθύς!

Πολλαὶ μητέρες τοὺς υἱοὺς, γυναῖκες δὲ τοὺς ἄνδρας
θέλουσι κλαύσει κατηφείς . . ;
Δέκα δ' ἠρπάσαμεν κριοὺς ἐκ τῆς πλησίον μάνδρας,
κριοὺς ἐξόχους εὐτραφείς·

Ἄλλοι δ' εἰς Στάν' εἰσέβαλον, καὶ κρούοντες τὰς θύρας,
ἄρτον Αἰγύπτιον ζητοῦν,
Καὶ παῖδας δέχ' ἀπέσπασαν ἀπὸ γονέων χεῖρας,
τὸ γεῦμα νὰ ὑπηρετοῦν·

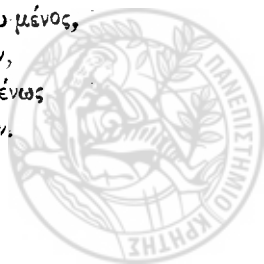
Ἄλλ' ὁ θεὸς τῶν δυστυχῶν ἀπὸ τῶν ὑπερήμων
αὐτοῦ, κατεῖδε τὴν σκηνὴν,
Καὶ ἔκλινε τὰ ὦτ' αὐτοῦ ν' ἀκούσῃ τῶν ἀθίων
τὴν βαρυάλγητον φωνήν·

Καὶ ἤδη μάλιστα τοῦ Θεοῦ ἐπέκειτο ὁ ἦρωας,
σκοποὺς προθέμενος φρικτοὺς . . .
Ἐσπράξαμεν δὲ τοὺς κριοὺς, κ' ἐκδείραντες ἐμπερίως
διωθειλάταμεν αὐτοὺς

Ναὶ, μὲ τὸ αἷμα τῶν κριῶν ἢ μαύρη γῆ ἐδάφη·
ἀλλ' ἔμελλε μετὰ μικρὸν
Νὰ βεῦσ' ὡς ρυαξ πορφυροῦς εἰς τὰ αὐτὰ ἐδάφη
καὶ αἷμα θαλερῶν ἀνδρῶν.

Οὐδέποτε ὑπεξέφυγον τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ πλάστου
τῆς ἀδικίας οἱ υἱοί.
Ἦέντε δ' ἀνήψαμεν πυρὰ, καὶ δῶν ἐφ' ἐκάστου
περιστρέφοντο κριοί.

Ὡς δὲ τὰ κρέατ' ἔψησε πυρὸς παμφάγου μένος,
σθέσαντες τὴν ἀνθρακίαν,
Κατὰ δεκάδας ἕκαστοι ἠαθίσαμεν ἀσμένως
ὑπὸ πυκνὴν δένδρων σκιάν.

Εἰς βρῶσιν δὲ ὠρμήσαμεν ὡς γῦπες πειναλῆσι
κρέας ἰδόντες λιπαρὸν,
Κ' εἰς ἀργιλλίνας κύλικας διάκονοι ὠραῖοι
ἔδιδον ὕδωρ δροσερόν.

Καὶ τὴν γαστέρ' ἐμπλήσαντες αὐθάδεις στρατιῶται
ὑβρίζον τούτους ἀγενῶς·
Κ' ἐκάγχαζον ἀπαίσια πάντοθεν οἱ συμπόται
κακὸς δ' ἐφαίνεται οἰωνός·

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ὑβριστῶν ἐπλήσθησαν δακρῶν,
ὡς νὰ ἤπειλεῖ συμφορὰ
Πάντας, κ' οἱ παῖδες ἄφωνοι ὡς ῥόδα ἠρυθρίων.
ἐγὼ δ' ἐπέπληξα πικρὰ

Τοὺς ὑβριστὰς, ἀλλ' ἀκρατῆς νεότης δὲν ὑπείκει
εἰς πρεσβυτέρων συμβουλὰς,
Διότι ἤδη τοῦ Θεοῦ ἐφίπτατο ἡ δίκη
δεινὴ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς

Ἡμῶν, κ' ἐν ᾧ ὁ ἥλιος λαμπρὸς ἐμεσουράνει,
αἴφνης ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν
Τοῦ πότου, φοβερός ἰππεὺς ὁ ἦρωσ ἐπεφάνη
δέκα ἀνδρείους ὀδηγῶν·

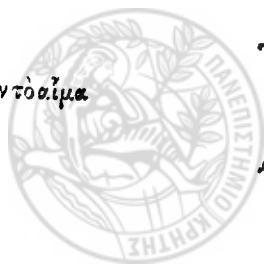

Καὶ κατ' ἀόπλων ἕκαστος νὰ ἐπιπέτη θέλει·
ἀλλ' ἀνανεύει ὁ Κοσμᾶς,
Θάρρος ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς, καὶ ἅμα ἀποστέλλει
κῆρυκα μάχης πρὸς ἡμᾶς·

Καὶ ἄθυμοι οἱ ὑβρισταὶ ὠπλίζοντο ἠρέμα
τὸν θάνατον φοβούμενοι,
Κ' ἠσθάνοντο παχνοῦμενον εἰς τὰς φλέβας τὸ αἷμα
τὰς ὕβρεις ἐνθυμούμενοι.

Ἄλλ' ἄνισος ἦν ὁ ἀγών, κ' εἰς τὸ γραπτὸν τῆς Βίαιρας
ἔκυψαν τέλος καὶ αὐτοί,
οὐδ' εἶχον στήθη σιδήρεά, οὐδὲ χαλκᾶς τὰς χεῖρας,
ἀλλ' ἐγεννήθισαν θνητοί·

Ὀλον δ' ἀνέλαβεν εὐθὺς τὸ βάρος τοῦ ἀγῶνος
ὁ πεφιλμένος σου υἱός,
κ' εἰς τῶν ἐχθρῶν τὴν φάλαγγα, ἦναντιώθη μόνος
ὡς ἑκατόχειρ κραταιός·

Ὁ ἵππος του ἐρρίπτετο, ὅπου αὐτὸν ὠδήγει
ἱππέως κρατεροῦ βουλή,
κ' εὐτράπελος ὡς ἔγιδνα, ἐχθρῶν φραγμοὺς ἀνοίγει,
ἱσπότην σιῶζων προσφιλή·

Οὕτως δὲ ἤλασεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ ἀγῶνος
ταχυπειθῆ ὡς ἀστραπὴν,
πᾶν βλέμμα του ἦν κεραυνός, πᾶσα πληγὴ καὶ φότος,
κ' εἰς μίαν ὀφθαλμοῦ ροπήν

Πρόσω, ὀπίσω, πάντοθεν, στρέφων ὄξύ τὸ βλέμμα
τὴν μάχαιράν του ὠδηγεῖ
ὅπου ὁ κίνδυνος πολὺς· κ' ἐθάπτετο εἰς αἶμα
ἄλθανικὸν ἢ μαύρη γῆ·

κ' ἀνοίγων βῆθυνας πλατεῖς, ὁ ἵππος του φρυάσσει,
φαιδρὸς τῆς νίκης κοινανός,
κ' ἀνδρῶν πεσόντων πτώματα ἀσπαίροντα ἐπάται,
καὶ στόνος ἦν ἑλεεινός·

κ' ἐφάνη εἰς τῶν ἄλθανῶν τ' ὄμμα τὸ θαμβωμένον
δαίμων αἱμάτων φοβερός,
ἄγγελος ἐκδικήσεως τῶν καταθλιβομένων,
βιαίων ἔργων τιμαρός.

οὐδὲ ὁμοιάζε θνητὸν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς μάχης·
ὑπὸ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ
κατέπιπτον οἱ Ἄλβανοὶ ὡς οἱ ξανθοὶ ἀστράχεις
ὑπὸ δρεπάνῃν θεριστοῦ.

Η θραυοὶς μας ἐλύπησε Μαχμούτ τὸν ἡγεμόνα,
κ' ὤρμησε δίκην ἀετοῦ
Μὲ τὸν Κοσμᾶν ἐπιθυμῶν νὰ ἔλθῃ εἰς ἀγῶνα·
κ' εὐθὺς ἐνώπιον αὐτοῦ

Ἐστάθη, τὰς ὄφρυς οὐσπᾶν, καὶ βλοσυρὸς τὸ ὄμμα,
εἰς ἑκατέραν τῶν χειρῶν
Ὅπλον κυρίπνοον κρατῶν, καὶ ξίφος εἰς τὸ στόμα.
καὶ ἄμ' εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν

Διπλῆ ἠκούσθ' ἡ ὠρυγὴ τῶν ὀπλων ἢ βαρεῖα,
δυὰς δ' ἐζώρμησε σφαιρῶν
Σέριμας Ζητεῦσ' ἠρωϊκᾶς ἐπέγραψε δ' ἡ μίαν
τὸν ὄμον τὸν ἀριστερὸν

Τοῦ ἥρωος, ὅπου ἡ κλεῖς ἀρθροῦται μὲ τὴν κλάτην,
ἢ δ' ἄλλη μὲ πολλὴν ὀρμὴν
Τῆς γῆς τὴν κόνιν ἔσκαψε, συρίζουσα εἰς μάτην,
οὐδ' ἠγγίσε σάρκα θερμὴν·

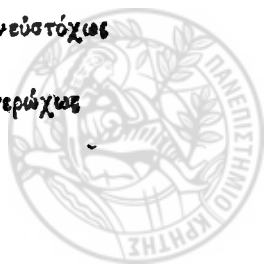

Πικρὰ δ' ὁ ἥρωας μειδιῶν ἐφώρμησε κατόπιν·
κ' ἐπὶ τοῦ ἵππου ὀρθωθείς,
Πρὶν ἢ ἀρκάσῃ ὁ Μαχμούτ τοῦ ξίφους τοῦ τὴν κώπην,
προφθάσας ὕψωσεν εὐθὺς

Τὴν σκάθηντὴν Δαμασκηνὴν, κ' ἦλασ' αὐτὴνεὐστόχως
ἀριστερόθεν τοῦ λαιμοῦ
Τοῦ Μαχμούτ, ὅπου ὁ λαιμὸς ἐξέχων, ἀγερώχως
ὑψοῦται ἀνω τοῦ κορμοῦ·

Ὁ μέγας ὄγκος τῶν ὀστέων δὲν ἔστησεν οὐδόλως
τὸν σίδηρον τὸν κοπτερόν,
Ἄλλ' ἔφθασ' εἰς τὴν δεξιὴν μασχάλην του εὐκόλως
σάρκας κ' ὅστέα διαιρῶν.

Ὁμοίως κόπτει ἀσπουδεὶ δρυὸς γλωρὸν κλαδίον
ὁ ὑλοτόμος ε' τὸ βουρόν·
Κ' ἔπεσε πρῶτ' ἡ κεφαλὴ κ' ὁ δεξιὸς βραχίον
τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀλβανῶν.

Δεύτερος δ' ἔπεσεν αὐτός, ἐπὶ σωροῦ πτωμάτων
ἄπερ ἐκάλυπτον τὴν γῆν,
Καὶ ἔρρεον ἀφρίζοντες χρουνοὶ θερμῶν αἱμάτων
ἀπὸ τὴν ἄχαριν πληγῆν.

Πολλὰ τὸ σῶμα τοῦ Κοσμᾶ πληγαὶ ἐπιπολαίως
ἐπέγραψαν τὸ θαλερόν,
Πολλὰ δὲ καὶ τὰ σπλάγχνα του προσήγγισαν βαθέως
διὰ τοῦ ἔρκους τῶν πλευρῶν·

Αὐτός δ' εἰσέτ' ἐμνίμετο ἀκόρεστος αἱμάτων,
καὶ πνέων μένος καὶ θυμὸν,
Ὡς πῦρ ἐλύσσα ἄσβεστον, ἕως ἐκ τῶν τραυμάτων
τὸ αἷμ' ἀνέβλυξε θερμόν·

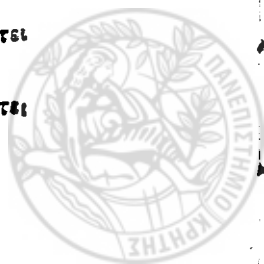

Ἄλλ' ὡς ἐστείρευσε αὐτοῦ τὸ ζωογόνον νάμα,
κλίνας ὠχρὰν τὴν κεφαλὴν,
Λέξεις τινὰς ἐψέλλισε, κ' ἀπὸ τοῦ ἵππου ἄμα
μὲ δοῦπον ἔπεσε πολύν·

Ὁμοίως δρυς, νικήτρια ἀνέμων, τέλος κύπτει
ὑπὸ τὸ βάρος τῶν πληγῶν
Πελέκως ναυπηγικοῦ, συντρίβει δ' ἐν ᾧ πίπτει
καὶ τὸν αὐθάδη ναυπηγόν.

Ταῦτ' ἔλαξεν ὁ Ἄλκιμος· ἡ μήτηρ δ' ἦτις τέως
ὡς βλάξ προσέβλεπεν αὐτὸν,
Ἔτάκη ταῦτ' ἀκούσασα, καὶ ὤμωξεν ὀξέως
κλαίουσα παῖδ' ἀγαπητόν·

Καὶ πάραυτ' ἀντεφώνησε λαὸς πολὺς, ἄθρόον
ὡς κύματα μακρᾶς ἀκτῆς·
Ἄφ' οὗ δὲ ἐκορέσθησαν ὀλοφυρμῶν καὶ γόων,
εἶπεῖπε ταῦτ' ὁ μνηστής·

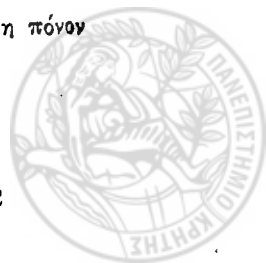
Μὴ κλαίης γύναι τὸν Κοσμάν· ἐντὸς τοῦ παραδείσου
κατὰ βουλὰς τοῦ ποιητοῦ,
Χαίρει ἀφάτους ἡδονάς· καὶ μόνοι οἱ κλαυθμοὶ σου
ταράττουν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ·

Διότι ἔπες· ἐνδοξος, τὰ πάτρια ἑδάφη
ἠρωϊκῶς περιφρουρῶν.
Οὐχὶ δὲ ὡς κκαυρὸς θν ἢ θέμις ἀπεστράφη
κ' εἰς βόθρον ῥίπτει ζοφερόν.

Οὐδ' ὑπὸ λέπρας πιεσθεῖς ἢ πείνης λαοφθόρου,
οὐδ' εἰς κύμ' ἀποπνιγείς,
Οὐδ' ὑπὸ νότου, ὡς γυνή, μακρᾶς καὶ θυμοβόρου
ἐπὶ τὴν κλίνην συντακαίς,

Οὐδ' ἄλλον θάνατον οἰκτρὸν ἄλλ' εἰς ἀγῶν' ὠραῖον
βίαια ἔργα τιμωρῶν,
Προσθίους φέρων τὰς πληγὰς, φρίκην πολλὴν ἐμπνέων,
πολλοὺς δ' ὀλέσας τῶν ἐχθρῶν·

Πολλοὺς μὲν ἐφθειρεν αὐτὸς εἰς τὸν φρικώδη πόνον
τῆς ἔριδος τῆς ῥιγηλῆς,
Ἐγὼ δ' ἐζόχους ἤρωας θά ἱστορήσω μόνον,
λαὸς δὲ ἐπιπτε πολὺς·

Ἰακούπης ὁ εὐρύτερον, ἀήττητος εἰς πάλιν,
ὅστις ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ
Λαβῶν, ὡς λίθον ἔρριψε τὸν γίγαντα Καραλήν
ἐνώπιον λαοῦ πολλοῦ,

Κ' ἐχύθησαν τὰ σπλάγχνα τοῦ Ρουσιτ ὁ βαθυκτῆμων,
φρῶν κατάχρυσον στολήν,
Κιθαριστῆς λιγύφωνος, θείου χοροῦ εἰδήμων,
δεινός κ' εἰς μάχην ῥιγηλῆν·

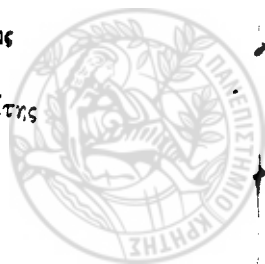
Σελμᾶν ὁ μυστακίας, ὃν γέρον πατὴρ πύχθη
θνήσκων ἀπὸ χαρὰν πολλήν,
Διότι νέου ἀδελφοῦ τὸ αἶμ' ἐξεδικήθη,
κκρατομήσας τὸν Ἄλῆν·

Ἀχμέτ ὁ ἠλιοκαῆς, ἀπάγξας εἰς τὰ δάση
τοῦ Σρετιγράδου τὸν Κατῆν,
Ὅτι ἐνόησεν αὐτὸν ζητοῦντα νὰ βιάσῃ
τοῦ γείτονος τὴν γαμετήν·

Ὁ εὖστοχος Ἀβδουραχμᾶν, οὐπερ ποτὲ ἡ σφαῖρα
δὲν ἔσφαλεν ἡ ἀναιδής,
Κ' ἐν ᾧ ἐπέτων τὰ πτηνά, κ' ἔσχιζον τὸν ἀέρα
τὰ φόνευεν ἄνευ σπουδῆς·

Πλὴν τώρα δὲν ὠφέλησεν ἡ μολυβδίνη σφαῖρα·
κ' ἐν ᾧ ἐκθάμβως θεωρεῖ
Τοὺς φόνους, πίπτει ἄνυμφος, εἰς γηραιὴν μητέρα
καταλιπὼν πένθος βαρύ·

Κατώκει δὲ ἐν Μαλιζῆ, ὅπου δειλὸς ἰκέτης
εὕρισκει ἄσυλον παντοῦ,
Καί τοι φονεύσας φίλτατον υἱὸν ἐκ προμελέτης
ἢ ἀδελφὸν τοῦ ξενιστοῦ·

Κέν ὁ Σουλτάνος πρ' αὐτοῦ τὸν πρόσφυγ' ἀπαιτήσῃ
καὶ θάνατον ἐπαπειλῇ
Ὁ Μαλιζαῖος δὲν ὀκνεῖ τὸ αἷμά του νὰ χύσῃ
ἰκέτην σώζων προσφιλῇ

Σουλεϊμάν. Τὸν οἰκόν' του εἶχεν αὐτὸς πωλήσῃ
ὑπέικων εἰς σφοδρὰν ὕρμην
Νεότητος, πάντως ποθῶν ὥραϊα ν' ἀποκτήσῃ
Δαμασκηναῖα ὄπλα. Ἐμὶν

Ὅστις εἰς Ἀρῦμον ὤρμησῃ, πατέρ' ὑδάτων θεῶν,
καὶ τὸν παρέσυρεν ὁ βροῦς
Ζητοῦντα θάνατον οἰκτρὸν, ὅτι ποτὲ μεθύων
ἀόπλους ὕβρισεν ἐχθροῦς,

Τὸν εἶδε τότε ἄλιεὺς, κ' ὀρμήσας εἰς τὸ κύμα
κολυμβῶν ἔσωσεν αὐτόν
καὶ τῆς ζωῆς του ὁ Κοσμᾶς ἀπέκοψε τὸ νῆμα
σίμερον. οὕτως ἦν γραπτόν!!

Τσαν-Ἰῶκος ὁ φιλόξενος, οὕτινος ἡ οἰκία
εἰς πάντας ἦτο ἀνοικτῆ,
Ἐκ Σπάτας ὦν τῆς ὀρεινῆς, ὅπου φυλὴ γελοία
θνητῶν ἀνθρώπων κατοικεῖ.

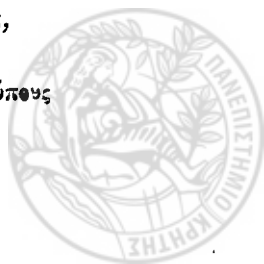

Καὶ τοῦ Μωάμεθ δέχονται, καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ ῥῆμα,
μικτὰς τελοῦσιν ἑορτάς,
Ὁμοῦ δ' ἱμάκης κ' ἱερεὺς εὐχολογοῦν τὸ μνημα
εἰς νεκρωσίμους τελετάς (β).

Τοῦ Ἀπδουλάχου ὁ υἱὸς Ἐλέας ὁ ταχύπους,
ὅστις διέτρεχε πετῶν
Ὡς χελιδῶν τὸ στάδιον, μὴ καταλείπων τύπους
ποδῶν εἰς τὸν κυνοστῶν.

Οὐδόλως πλὴν ὠφέλισαν οἱ πόδες τὸν Ἐλέαν
ἀλλ' ὑπὸ μάχαιραν δεινὴν
Ἰπνώττει ὕπνον ἄλυτον, ἀφήσας νύμφην νέαν
χήραν, καὶ κόρην ὀρφανήν·

Τέλος ὁ ἄγριος Μαχμοῦτ, διαπρεπῆς ἐν πᾶσι
ὡς ταῦρος μεταξὺ βοῶν,
Ὅνπερ καὶ πάντων ἀρχηγὸν εἶχομεν ὀνομάσει,
καὶ ἐτιμῶμεν ὡς Θεόν·

Καὶ οὗτοι μὲν τῶν Ἀλβανῶν οἱ ἡγεμόνες εἶναι·
λαοῦ δὲ ἐπιπτε πληθὺς·
Δὲν θέλω πάντας νὰ εἰπῶ, ἀλλ' οὔτε σὺ ὦ γύναι
ἀρέσκεσαι ν' ἀκροασθῆς·

Ἐξ ἑκατὸν πολεμιστῶν, οἱ μὲν λοιποὶ ἀθρόοι
μ' αἵματα ἔβαψαν τὴν γῆν,
Κ' ἐκ πάντων τέσσαρες ἡμεῖς διατελοῦμεν σῶοι
ὑπεκφυγόντες τὴν σφαγὴν,

Κ' ἐπ' ὤμων σοὶ ἐφέραμεν ἀμοιβαδὸν τὸ πτόμα
ἀπὸ τὸ Στάνι κατηφεῖς,
Οὐδὲ ἀφήκαμεν αὐτὸν κυνῶν κ' ὀρνέων βρωμα,
πρεπούσης ἔρημον ταφῆς·

Ἴνα γνωρίσῃ ἕκαστος τῶν Ἀλβανῶν τὸ γένος
πῶς ἐκτιμᾷ τὴν ἀρετήν.
Πολλάκις μὲν εἰς Ἐδρενὲν εἶδον ἐκπεπληγμένους
ἄτρομον Ῥῶσσον μαχητὴν,

Πολλάκις δ' ἐμακάρισα τὴν γῆν τὴν Ἑλληνίδα
τροφὸν ἀρίστων μαχητῶν,
Διότ' εἰς μάχας ἔγηρασα καὶ πλείστας πόλεις εἶδα
τὸν Σκοδραλὴν ὑπηρετῶν·

Ἄλλ' ἄνδρα δὲν ἀπίντησα ἑποῖος ὁ υἱὸς σου,
ἐν μέσῳ τόσων μαχητῶν·
Μακάριος διὰ παντός, ὦ γύναι, ὁ μαστός σου
ὅστις διέθρεψεν αὐτὸν·

Βέβαια γάλα λιπαρὸν ἐθήλασας ἐκείνον·
καὶ ἄξιος αὐτοῦ φανεῖς,
Ἐπεσ' ἐνδόξως, οὐδαμῶς τὸ γένος καταισχύνων,
εἰς κόλπους νίκης φαεινῆς...

Ὁ οἶκος ὅστις ἠχηροῦς τοῦς θρήνους σου θ' ἀκούει
θα εἶν' ὦ γύναι ἱερός,
Κ' οὐδεὶς γενναῖος Ἄλθανός τὴν θύραν σου θα κρούει
κρεῶν ἐπαίτης ὀχληρός.

Πολλοὶ βραϊάδες πρόθυμοι νὰ θρέψωσι τὸν Γέγην
μὲ τράπεζαν κρεωπληθῆ,
Ἰπάρχουσι βαθύπλουτοι. Ταύτην δ' ἐγὼ τὴν στέγην
πάντοτε θέλω σεβασθῆ,

Ὄπου ἡ μήτηρ τοῦ Κοσμᾶ τὴν κύπην τῆς χωνεύει·
κ' ἰδοὺ ὀμνύομεν δεινῶς,
Καὶ οὔτε θέλει φημισθῆ ὅτι ποτὲ παρέβη
τὸν ὄρκον τοῦ ὁ Ἄλθανός·

Καὶ ἅμα πάντες κύψαντες ὁμοῦ μετ' εὐσεβείας
ἐπὶ τὸ πτώμα τὸ ψυχρὸν,
Πρὸς τὸν νεκρὸν ἀντήλλαξαν γενναίας χειραφίας
κ' ὤμοσαν ὄρκον ἱερόν·

αὐμνύω ἦρωσ ἐπὶ σέ, ποτὲ νὰ μὴ λυπήσω
μητέρα σου τὴν προσφιλεῖ·
Οὐδ' ἄλλον, ὅσον ἐπ' ἐμοί, θνητὸν ποτὲ ν' ἀφήσω
πρὸν οἶκόν σου νὰ ἐνοχλῆ».

Ταῦτ' ὤμοσαν οἱ Γέγιδες, τέχνη φυλλῆς γνησίας
τῶν πολυκρότων Πελασγῶν, (γ),
Κ' ἡ Νέδα κερκυνόπληκτος, μὲ βλέμμα εὐηθίας
προσέβλεπε τὸν ἀρχηγόν

Ἄρωνος πάντη ὡς ἰχθύς, πλὴν τέλος ἀπεκρίθη
πρὸς τούτον λίαν ἰταμῶς,
Διότ' ἡ λύπη ἔθλιβε τὰ μητρικά της στήθη,
καὶ ἐξεχείλιζ' ὁ θυμός.

Καὶ πάλιν ἄρπαγες ὦμοι, γυμνόποδες σκηνῆται,
μελέτας ἔχετε κακάς ;
Καὶ πάλιν εἰς τὰς φρένας σας λησται βυσσοδομεῖτε
ληστείας φόνους κ' ἄρπαγὰς ;

Οὐδ' ἐνθυμείσθε ἄθλιοι, πῶς χεὶρ θεοῦ ἀρτίως
δεινὴ ἐπάταξεν ὑμᾶς,
Καὶ ἄρδην ἐξωλόθρευσε ; ἢ χεῖρετε ἀγρίως
ὄτε ἀπώλετ' ὁ Κοσμάς ;

Ἀλλὰ καὶ ἄλλους μαχητὰς ἢ 'Ρέκα θ' ἀναστήσει.
καὶ τούτων ἀρχηγὸς ἐγώ,
Εἰς τὰ βουνὰ τὰ ἰχνη σας θέλω ἀκολουθήσει,
ἕως ἢ σφάξω ἢ σφαγῶ.

Τί ἡ ζωὴ μὲ ὠφελεῖ ἂν δὲν ζητήσω δίχην
διὰ τὸ αἶμα τοῦ υἱοῦ
Εἰς μάχας κάλλιον ζητῶ ἢ θάνατον ἢ νίκην
ἂν ἦνε θέλημα Θεοῦ,

Θὰ ἀπορρίψω τῆς ζωῆς προθύμως τὸ φορτίον
ἔν' ἐπανίδω τὸν υἱόν
Σὺ δὲ εἰς μάτην τὸν ὑμνεῖς ὡς ἔξοχα ἀνδρείον
ἰχθρὸς τῆς πίστεώς του ὦν

Τῶν δολερῶν ἐπαίνων σας δὲν χερίζει ἡ ἀνδρία-
ἐχθρῶν τὰ δῶρα μιμητά·
Οὐδὲ μ' ἀρέσει στέφανος ὃν πλέκει ἡ κακία
Κρυφίως δ' ἄλλα μελετᾷ·

Τὸν ἔπαινόν του πλέκουσι θρηνοῦσαι Ἀλβανίδες
ὅσους ἐφόνευσ' ὁ Κοσμᾶς,
Ἐξιστοροῦν τὴν δόξαν του τὰ ἔργα ὅσα εἶδες
καὶ διηγήθης εἰς ἡμᾶς·

Παρὰ ραϊιάδων εὐπειθῶν, ὁ ὄρκος ὑμῶν λέγει,
ὁ Ἀλβανὸς θέλει ζητεῖ
Τὴν ἡμερήσιον τροφήν καὶ τοῦ Κοσμᾶ ἡ στέγη
θὰ εἶναι μόνη σεβαστή·

Ἀλλὰ μελόγους ἠχηροὺς, καὶ ὄρκους δὲν μ' ἐκπλήττεις·
ὁ οἶκός μου εἶν' ἱερός·
Πολὺς ὁ σίδηρος ἐντός, πολλὴ καὶ ἡ πυρῆτις,
κ' ἡ Νέδα ἄξιος φρουρῆς,

Κἂν μεθ' ὑμῶν συρρέεστωιν ὁμοῦ πολλοὶ καὶ ἄλλοι,
εὐτόλμως θέλει σᾶς δεχθῆ,
Εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρωγὴν θαρρόντα· καὶ ἡ πάλῃ
μ' αἵματα θὰ διακριθῆ·

Ἐπειδὴ δ' ἄπνουν τὸν Κοσμᾶν βαττάζοντες ἐπ' ὤμων
δρόμον ὠδεύσατε μακρὸν,
Καὶ καθ' ὑμῶν σεβάζομαι ν' ἀρχίσω παρὰ νόμον
πρῶτη ἀγῶν' αἱματηρὸν,

Ἄς δώσῃ πίστιν ἕκαστος εἰς τὸν λαόν, ὁμνύων
μετ' εὐορκίας ἀληθοῦς,
Νὰ μὴ ἀσκήσῃ ἀρπαγὴν ἐντεῦθεν τῶν ὀρίων
τῆς Ρέκας τῆς πολυπαθοῦς·

Ἄλλως ὃ ἄνδρες λάθετε τὸν ὄρκον σας ὑπίτω,
καὶ ἔστω σήμερον ἀρχὴ
Πολέμου· οὐδὲ δύναμαι ἐγὼ νὰ εὐτυχήσω,
ἂν ἡ πατρίς μου δυστυχῇ·

Εἶπε... καὶ τρέμων ὁ λαὸς τοῦ δράματος τὴν λύσιν
ἀνέμενεν ἐκστατικὸς
Οἱ δ' Ἄλθανοὶ ἐπὶ μακρὸν ἐθαύμαζον τὴν φύσιν
τῆς ἀγερώχου γυναικὸς·

Τέλος δὲ πίστιν ἔδωκαν ἕκαστος ἀπομνύων
ἐν μέσῳ ὄχλου παμπληθοῦς,
Νὰ μὴ ἀσκήσῃ ἀρπαγὴν ἐντεῦθεν τῶν ὀρίων
τῆς Πέρας τῆς πολυπαθοῦς.

Ἦρε δ' ἡ Νέδα τὸν νεκρὸν, πελώριον φορτίον,
ἀλλ' εἰς βραχίονα μητρὸς
Κοῦφον, ὡς κύμα δ' ὁ λαὸς συνέρρέευσε δακρῶν
κ' ἔτριζε λίαν ἡ χηρῶς

Ὡς ταυρὸς τις μυκώμενος, ἡ θύρα ἢ αὐλεία,
οὐδ' ἦτο δρόμος ἀνοιχτός,
Καὶ τῶν μεγάρων ἡ αὐλή ἐπλήσθη ἡ εὐρεΐα,
πολλοὶ δὲ ἔμενον ἔκτός·

Καὶ συνωλεῖτο πάντοθεν ὁ ὄχλος ὀλολούζων,
καὶ ἕκαστος αὐτῶν ποθεῖ,
Κραδαινομένην τοῦ Κοσμᾶ τὴν κεφαλὴν στηρίζων
τὸ μέτωπόν του ν' ἀσπασθῇ·

Κ' ἡ μήτηρ τὸ εὐάγκαλον θάρος πεφορτισμένη,
μετ' ἀκαλύπτου κεφαλῆς,
Πολύστονος τὰς ἀραιὰς βαθμίδας ἀναβαίνει
τῆς κλίμακος τῆς ὑψηλῆς.

Καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέθεσεν εἰς ὑψηλὸν κοιτῶνα,
ὅπου βαθύγηρος γυνή
Ἀνέμενεν ἀνάλγητος, καὶ σπρικὸν χιτῶνα
ἀνέπτυσσε διαφανῆ.

Πῶς μένεις μόνη ἄδακρυς πάντων κλαιόντων γύναι ;
ἢ ἀπαθὴς αὕτη γυνή
Ἡ τὴν καρδίαν σιδηρᾶ, ἢ νεκροκόμος εἶναι,
ἢ ῥασοφόρος Φωτεινῆ.

Πολλοὺς αὕτη προέπεμψε εἰς τοῦ τάφου τὴν σκοτίαν
σκηναὶ θανάτου συνεχεῖς
Τῆς ῥασοφόρου τὴν ψυχρὰν ἐσκληρόναν καρδίαν,
ὁ θῶραξ δὲ τῆς προσευχῆς

Τὸν νοῦν της ἐκραταίωσθε· κ' ἰδοὺ αὕτη ὡς βράχος
προσμένων κύματος θυμῶν,
Ἀπρόσιτος εἰς δάκρυα, ἀκούει ἀταράχως
τὸν ἄζατον ὀλοφυρμόν.

Καὶ τὸν νεκρὸν ἐγύμνωσε, κ' ἐφάνη τῶν τραυμάτων
ἢ βαρυάλγητος πληθὺς·
Κ' ὡς εἶδ' ἡ μήτηρ τοὺς κρουνοὺς ἀφθόνους τῶν αἱμάτων,
μὲ χεῖρα δίδυμον εὐθύς,

Παράφρων, ὅλη τρέμουσα, τοὺς ὀφθαλμοὺς καλύπτει,
ὡς νὰ τὴν 'δίωκ' ἐριννὺς,
Κ' ὡς φύλλον δένδρου σείουσα τὴν κεφαλὴν της πίπτει
ἢ τάλαινα νεκροφανῆς.

Γυναῖκες δ' ἔδραμον πολλαί, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους
ἔσαν ὡς θάνατον ὠχρὸν
Τὸ δέμας τὸ λιπόθυμον, καὶ ἐπὶ τοὺς κροτάφους
ὑδωρ ἐπέχεαν ψυχρὸν,

Ἔως συνῆλθε, στοναχὴν ἐκχέασα μεγάλην,
καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς·
ἤνοιξε μὲν τοὺς ὀφθαλμούς, πλὴν διὰ θρήνους πάλεν
καὶ δάκρυα καὶ ὀδύρμούς.

Εἰς σκάφην δὲ ἐνθέσασα γυμνὸν τὸν νέκυν, χύνει
ἢ γραῖα ὕδωρ χλιπρὸν
Ὅπερ ἢ Νεδ' ἠτοίμαζε· φεῦ! ἤλιπεν ἐκεῖνη
νὰ λούσῃ ζῶντα τὸν νεκρὸν!

Κ' ἢ ρασοφόρος ἔλουε τὸν νέκυν, καὶ συγχρόνως
ἐν μέσῳ ἱερᾶς σιγῆς,
Ἐφαλλεν ὄλα τοῦ Ἰώβ τὰ πάθη μονοτόνως,
κ' ἐχλεύαζε τὰ ἐπὶ γῆς·

Ἦν μὲν τὸ ἄσμα ἀπαθές, ὅποια ἢ μορφή της,
ἀλλ' ἔρρεε κρυσταλλωτὸν
Ὡς ρύαξ ῥέων σιγαλὰ ἐπὶ ἀμμώδους κοίτης,
πραύτων δίψαν ὀδιτῶν·

Οὕτω πᾶν ἄλγος τῆς ψυχῆς ἀμείλιχον πραύνει
ἢ βίβλος βάλαμον γλυκύ·
Καὶ τὰς ψυχὰς τῶν γυναικῶν ὁ λόγος συνεχίνει
ὄσαι παρίτταντο ἐκεῖ·

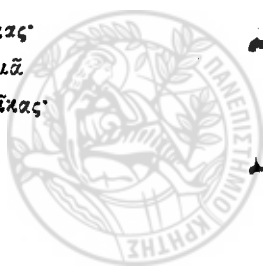

Μόνη ἢ Νεδ' ὠδύρετο, οὐδ' ἤθελε ν' ἀκούσῃ
περηγορίαν ἢ δειλή·
Ἢδη ὁ λόγος ἔληγε, κ' ἢ γραῖα εἶχε λούσει,
ἔχουσα πείραν ἐντελεῆ,

Τὸν πολυδάκρυτον νεκρὸν τὸν ἦρωα τῆς Ῥέκας·
λευκὸν δ' ὡς κρίνον τοῦ Κοσμᾶ
Τὸ πτώμα νὰ ὀρθώσῃσι ἔνευσ' εἰς τὰς γυναῖκας·
πρώτη δ' ἢ μήτηρ ἐφορμᾷ,

Ἦρε δ' αὐτὸν ὦ· μακρὰνθ' ἄνθος χωρὶς ἀγῶνα·
Κ' εὐθύς ἐνέδυσεν αὐτὸν

Προσβύτις ἢ πολύπειρος τὸν σπρὶκὸν χιτῶνα,
ἀράχνης ὕψισμα λεπτὸν,

Κ' ἐξῆς τὴν ἔγχρυσον στολὴν ἦν ὁ Κοσμᾶς ἐφόρει
εἰς χαρμοσύνονος ἑορτάς....

Οὕτω στολίζει ἄδουσα νυμφίον νέκ κήρη
εἰς ὕμενχιῦ τελετάς.

Καὶ στίλβοντα μετέφερον ὑφόροφον εἰς δῶμα
τεκτόνων ἔργον θαυμαστὸν

Ἡ μήτηρ· καὶ ἀπέθεσεν εἰς σιγαλόεν στῶμα
κ' ἐκάθισαν περὶ αὐτὸν

Γυναῖκες θρήνων ἔξαρχοι· καὶ ἔδωκεν ἡ Νέδα
σύνθημ' ἀφάτου κωκυτοῦ,

Κ' ἐθρήνησε λυσίκομος τὸν πεφιλμένον παῖδα,
τάς χεῖρας θεῖται ἐπ' αὐτοῦ.

Νυμφίον, εἶπεν, ἤλπιστα, Κοσμᾶ νᾶ σὲ στολίτουν
ἄδουσαι νύμφι χαροπαί,

Καὶ εἰς τὸ δῶμα σου αὐτὸ φαιδραὶ νᾶ ἀντηχήσουσιν
τοῦ ὕμενχιῦ αἰ μολπαί·

Μ' ἄνη γραπτὰ ἐκόσμησε τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου
τὸν ὄροφον τέκτων δεινός,

Ὡς ἑναυδος δὲ προκαλῶν τὰ ὄργια τοῦ γάμου
βρίθει εἰς οἶνον ὁ ληνός·

Μετὰ πομπῆς δ' ἐστάλησαν εἰς τὴν μνηστὴν σου δῶρα
γαμήλια διαπρεπῆ,

Διότι ἤδη ἤγγιζε τοῦ ὕμενχιῦ ὥρα·
ὦ τύχης βῆσκανος ῥεπή!

Καὶ τώρα σὺ νεκρώσιμον ἀκούεις θρηνηδίαν
ἀνθ' ὕμναίου γλυκεροῦ,
Κ' ἀντὶ θαλάμου νυμφικοῦ, ἀμείλιχον σκοτίαν
λαμβάνεις τάφου ζοφεροῦ!

Φεῦ! γόνον σὸν δὲν ἔφθασα εἰς χεῖράς μου νὰ πάλλω
τοῦ οἴκου σὺ ἦσο κρηπίς·
Ἐν σοὶ ἐσβέσθ' ἡ γενεὰ, οὐδ' ἔχω τέκνον ἄλλο,
ἄλλη δὲν μ' ἔμεινεν ἐλπίς·

Ἐμόνωσε τὴν γενεὰν τοῦ πολυόλβου Ῥάδου
Θεὸς τῶν πάντων ποιητῆς,
Κατέπιε δ' ἀμείλιχον τὸ ἔρεβος τοῦ ἄδου
τὸ μόνον βλάστημα αὐτῆς.

Τὸν Σταΐικον ἐγέννησεν ὁ Ῥάδος μόνος μόνον,
ὁ Σταΐικος δὲ μόνον σέ·
Πάντες ἐπέσατ' ἔνδοξοι εἰς τῶν μαχῶν τὸν πόνον!
ἰὼ! ὀδύνχι περισσαι

Μὲ θλίβουσι· νέα πληγὴ ἀνοίγει τὴν ἀρχαίαν,
οὐδὲν καὶ σύζυγον ὕμω
Σήμερον κλαίω ἡ δειλὴ, κ' ὑπὸ διπλῆν ῥομφαίαν
σφαδαῖζει ἡ καρδιά μου

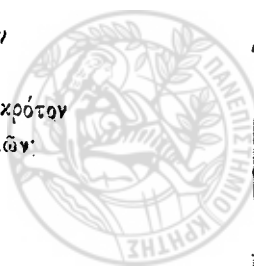

Εἰσέτι τὸν πατέρα σου θαυμάζει μετὰ φρίκης
τῶν Ἀλθανῶν ὄλ' ἡ φυλὴ,
Σταΐικον τὸν εὐρύστερνον Ἄρματωλὸν, τῆς νίκης
τὸν σύντροφον τὸν προσφιλῆ,

Ὅστις ἐφόβητεν αὐτὸν; ὡς ἀετὸς λιμώττων
λαγῶν φοβίζει ἐφορμῶν
Καὶ οὗτος μὲν εἰς Δέβριτσαν ἀπώλετο μὲ κρότον
τὸν Δερσίς Μοῦτζαν πολεμῶν.

Ἄλλὰ σὺ μείνας νήπιον, μὲ εὐφραίνεις πενθήσσαν
κ' ἠύξανες θάλλων ὡς βλαστός·
Μ' ἤκουες ἔνθους τοῦ πατρὸς τὰς νίκας ἰσοροῦσταν,
κ' ὁ λόγος σ' ἦτον ἀρεστός.

Ὡς δ' ἤκουες τὸν φόνον του, τὸ φλογερόν σου βλέμμα
σπινθῆρας ἔχυνε πυρὸς,
Καὶ ὑπ' ὀργῆς ἐρυθριῶν, ὠρχίζεσο τὸ αἶμα
νὰ ἐκδικήσης τοῦ πατρὸς.

Σύννοους, καὶ φεύγων τὴν πολλὴν τύρβην τῶν ὀμηλικῶν;
μελέτην εἶχες κραταιάν,
Κατ' ὄναρ μάχας ἔβλεπες, καὶ γρηγορῶν, κατ' οἶκον
τὰ ὄπλα εἶχες πικιδιάν.

Πολλάκις σὲ ἐνόησα ξίφος βαρὺ νὰ ζώνης,
καὶ ἀγερώχως προπατῶν,
Μυστηριώδη ῥήματα διάπυρα ν' ἀρθρόνης,
μάχας καὶ φόνους μελετῶν.

Ἡδῶν δὲ ἔργα ἔπραξας, ὅποια τῶν ἐχθρῶν σου
νὰ φοίξῃ πᾶσα ἡ φυλή.
Καὶ ἤκουσα ἐκ στόματος αὐτῶν τὸν ἔπαινόν σου
ἀμάραντον ἀειθαλῆ.

Ἐνδόξως δ' ἀνεγέννησεν ἡ δίστομός σου σπάθη
τὴν Ῥέξαν, ἥτις ὡς πτηγὸν
Ἰπ' ὄνουχας ἰέρακος ὄξεῖς, ἐδεινοπάθει
φέρουσα ὕβριν Ἀλθωνῶν

Μετὰ τὸν θάνατον πατρὸς ἐνδόξου· καὶ σὺ τώρα
σπεύδεις υἱέ μου ποθεινέ,
Νὰ λάβῃς δάφνης στέφανον ἐν μακαρία χώρᾳ,
ἄρρητοι ὅπου ἡδοναί.

ὅπου μολπαὶ ἀκούονται ἀμβρόσιοι, ὅποιας
θνητοῦ δὲν ἤκουσ' ἀκούη.
Ὅπου αἰῶνες φεύγουσιν ὡς ὥραι εὐχίας,
καὶ εἶν' ἀγήρω· ἡ ζωὴ.

Ἐκεῖ που τὸν πατέρα σου θὰ ἴδῃς εἰς λειμῶνα,
κ' εἰς τὰς ἀγκάλας του ὀρμῶν,
εἰπέ τον ὅσα ἔπραξας εἰς ἱερὸν ἀγῶνα,
ὑπὲρ πατρίδος πολεμῶν.

Κ' ἐκείνος τὰς ἀγκάλας του εἰς ἦρωα ἀνοίγων,
φαιδρὸς θὰ σὲ καταφιλή·
καὶ τῆς χαρᾶς σας μέτοχος, θὰ γίνῃ μετ' ὀλίγον
ἴσως ἡ Νέδα ἡ δειλὴ.

Ἐλεγε... καὶ ἀδάκρυτοι τῆς Νέδας ἠρυθρίων
ὡς ἀνθρακες οἱ ὀφθαλμοὶ,
διότι ἀπεξήρανε τὰ βεῖθρα τῶν δακρῶν.
ἐνδόμυχος λύπη θερμὴ.

Γυναῖκες δ' ἅμα ἐπφοδοὶ διήγειρον τὸν γόνον
ἀντιφωνοῦσαι λιγυρὰ,
κ' ἐξῶθεν ἄπλετος λαὸς οἰμῶζοντες ἀθρόον
ἀντεκελάδουν ἠχηρά.

Κ' ἐξῆς, τῶν ἄλλων γυναικῶν ἐθρήνησαν ἐν τάξει
δύω ἀντίφωνοι χοροὶ,
ψάλλουσαι ὅσ' ὁ ἦρωας ζῶν εἶχεν εἰπεῖ ἢ πράξει.
τίς δύναιται νὰ ἱστορῇ

Ὅσα γυναῖκες πλέκουσι νεκρὸν θρηνολογοῦσαι;
καὶ αἱ μητέρες τῶν ἀνδρῶν
ὅσ' εἰς τὴν μάχην ἔπεσον σὺν τῷ Κοσμᾶ, παροῦσαι
ἔμοιρολόγουν τὸν νεκρὸν,

Κ' ἔχουσαι πρόφασιν αὐτὸν, θρήνου τοὺς υἱούς των,
μὴ γίνωσι κυνῶν βορᾶ.

Καὶ περιήχουν πάντοθεν ἀπὸ τοὺς ὄδυρμούς των
τὰ μέγαρα τὰ ἡχηρά.

Τότε ἡ Νεδ' ὡς ἔλαφος, ἐπὶ τὸ ὑπερῶον
ἐξώρμησε, καὶ ἐν ὀργῇ
Ἐπιτιμῶσα τὸν λαόν. «Ἀφήσατε τὸν γόνον,
εἶπεν, ὦ ἄνδρες γεωργοὶ

Τί ὡς γυναῖκες τήκεσθε εἰς οἰμωγὰς ματαίαις;
ἀλλ' ἄγετ' ὅσοι ἐξ ὑμῶν
Γόνατα ἔχετε ἔλαφρά, καὶ χεῖρας ῥωμακλέας,
ἀφήσατε τὸν ὄδυρμόν·

Καὶ ἄμαξαν ὀπλίσαντες, εἰς Στάνι παραχρῆμα
ἐλαύνετε μετὰ σπουδῆς·
Ἐξοχοὶ ἦρωες ἐκεῖ, ἀγνὸν πατρίδος θυμῶν,
εἰς κόνιν καίνται ἀκηδεῖς.

Ἀπόδοτέ τους καὶ νεκρούς εἰς δυστυχεῖς μητέρας·
ἵνα κηδεύσωσ' ἐν τιμῇ
τὰ τέκνα αὐτῶν κλαίουσαι, ὅτι θανόντων γέρας
εἶναι ὁ τάφος κ' οἱ κλαυθμοί».

Εἶπε.. . καὶ ἄμ' ὠρθώθησαν ἔξοχοι ὀμηλίκων
τέσσαρες νέοι εὐειδεῖς
Καὶ εἰς τοῦ βεθυκτῆμονος Φώτου τὸν γείτον' οἶκον
εἰσώρμησαν μετὰ σπουδῆς·

Καὶ τρεῖς εὐτρόχους εἶρυσαν ἀμάξις, αἵπερ ἦσαν
εἰς ἔσχατον αὐλῆς μυχόν,
Ἀρῦίνους δ' ἤρμισαν ῥυμούς, καὶ ἔλειψαν μὲ πίσσαν
τὰς χοινικίδας τῶν τροχῶν.

Καὶ εἰς ἐκάστην ἔξευξαν βουβάλων μελαντρίχων
δίδυμα ζεύγη, κ' ἐκ ψυχῆς
Ἄρντες χεῖρας πρὸς θεὸν, ὀρέων πολυπτύχων
δρόμους διήνυον τραχεῖς.

Ἴδρουν τὰ κτήνη σπεύδοντα, καὶ φοικαλέος ἦτο
τριγμὸς ἀξόνων καθ' ὁδόν·
Κ' ἄμψ τοῦ ἔργου ἔφορος, γέρων ἀνὴρ ἠγείτο
πολλὰ ἀκούσας καὶ ἰδὼν.

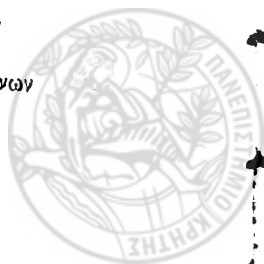
Ταῦτα μὲν οὔτοι ἔπραττον· ἔκλαιε δὲ ἀθλία
κὴρ ἐἰς θάλαμον κλειστὴ
Τὸν φίλον τῆς Κοσμᾶν· τίς ἦν ; ἦν αὐτὴ ἡ Μαρία
ἡ καλλιβλέφαρος μνηστὴ·

Ἦν ὁ Θωμᾶς γέρων πατὴρ ἐλπίδα εἶχε μόνην
τέχνας γινώσκουσιν πολλὰς
Οἷας παρθένοι ἐξασκοῦν, κερκίδα ἢ βελόνην
κρατοῦσ' εἰς χεῖρας ἀπαλάς·

Οὐδ' ἦλθεν ἵνα τὸν νεκρὸν μνηστῆρα στεφανώτῃ
μ' ὀλίγα ἄνθη νεκρικά,
Διότ' εἰς Ῥέκαν ὄνειδος εἶναι νὰ ἀκουσθῶσι
κωκύματα παρθενικά.

Ἄλλ' ὡσεὶ ἄκακα πτηνὰ, ἔγκλειστοὶ πρὸ τοῦ γάμου,
πλέουν εἰς χάος μελετῶν
Ἄς μόνος βλέπει ὁ θεὸς, κ' οἱ τοῖχοι τοῦ θαλάμου
συντρίβουν τὰς φωνὰς αὐτῶν·

Ἰστὸν ὑφαίνουσα αὐτῇ, διήκουσε τὸν θρῆνον,
καὶ εἶχε σκέψεις θλιβεράς,
Ὅτε ὁ γέρων τῆς πατὴρ ἄφθονον δάκρυ χύων
ἦλθ' ἄγγελος τῆς συμφορᾶς·

« Καιρὸς δακρῶν ὁ Κοσμᾶς ἔπεισε φίλη κόρη
νικῶν εἰς Στάνι τοὺς ἐχθροὺς.
Κατ' οἶκον δὲ τὸν κλαίουσι γυναῖκες πενθηφόροι
καὶ εἶν' ὁ θρῆνας σιδηροῦς. »

Εἰς τὸν πατέρα κρύπτουσα τοῦ στήθους τῆς τὸν πόνον
ἔδειξε πάθος ἀδρανές
Ἡ κόρη, οὐδὲ ἔκλαυσε, ὡχρίασε δὲ μόνον
ὡς ἤλεκτρον διαφανές·

Ἐξῆλθε δὲ ὁ γηραιὸς, καὶ κηδεστίας ἄλλας
ἀπεμακρύνθη μελετῶν.
Ἄ νήπιος! οὐδ' ἔμελλε νὰ σφίγξ' εἰς τὰς ἀγκάλας
νήπιον ἔγγονον κρατῶν·

Διέρρηξε τὸν πέπλον τῆς ἡ κόρη μονωθεῖσα,
ἔχυσε στόνον γοερὸν,
Βοστρύχους ἔλυσε μακροὺς καὶ τέφραν ἐπιθεῖσα
ἔσχυσε κάλλος ἱερὸν·

Κλαίουσα δ' ἔλεγεν, ἰὼ ἄτη, ἰὼ ὀδύνη,
ἰὼ ἡμέρα ἀτυχῆς!
Ἀγέλαστος εἰς τὸ ἐξῆς ὁ βίος μου θὰ εἶναι
σειρὰ δακρῶν συνεχῆς.

Καὶ ἐν τῷ τάφῳ θάλσαμον τῆς ψυχικῆς ὀδύνης
θὰ εὕρω μόνον ἡ δειλή·
Πῶς μὲ διέφυγες Κοσμᾶ, Κοσμᾶ καὶ ποῦ ἀφίνεις
μνηστὴν ἐξόχως προσφιλή;

Ἐπὶ τοῦ γαύρου ἱπποῦ σου δὲν θὰ σὲ ἴδω πλέον
νὰ φέρης τρόπαιον λαμπρόν!
Οὐδὲ νὰ στίλβης μεταξὺ φιλοπαιγμόνων νέων
εἰς τὸν πυρρῆχιον χορόν!

Εἶθε νὰ ἤμην μετὰ, σοῦ ὡς ἦρωσ ὠπλισμένη,
σπάθην κρατοῦσα καὶ ἐγὼ,
Καὶ ἀντὶ σοῦ τῶν Ἀλβανῶν τὰ θέλη δεχομένη,
προπύργιον σου νὰ σφαγῶ·

Θὰ τρέξω, ἵνα ὡς μαινὰς σπαράξω εἰς τὰ ὄρη
τοὺς αἰμοβόρους σου φονεῖς·
Πλὴνφεῦ ! φοβεῖται τῶν μαχῶν, τὸ πῦρ ἀβρόφρων κόρη,
κ' ἡ χεὶρ μου εἶναι ἀσθενής·

Εἰς τοῦ ὑψίστου τοὺς βωμοὺς θέλω φωνὴν ὑψώσει,
δάκρυα χύνουσα θερμά,
Ἴσως ὁ πλάστης ἔλεως, ζῶντα σὲ ἀποδώσει
εἰς τὰς δεήσεις μου Κοσμᾶ·

Ἀλλὰ τοῦ ξέδου τίς θνητὸς διέφυγε τοὺς δόμους !
ὁ χάρων εἶναι κραταῖός !
Καὶ χάριν μου τῆς φύσεως τοὺς αἰωνίους νόμους
δὲν μετατρέπει ὁ θεός !

Διάκονος εἰς τοῦ θεοῦ τὸν οἶκον θέλω γίνεαι
στολὴν φοροῦσα μελανὴν,
Ἴνα οὐδεὶς τὴν κοίτην μου θνητὸς ποτε μολύνη
κἂν θεῖαν ἔχη καλλονήν·

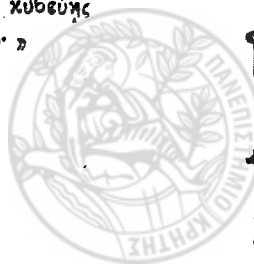

Ἴσως, θρηνοῦσα, τὸν θεὸν θέλω ἐξιλεώσει
μὲ ἀκοιμήτους μου φωνὰς,
Ἴνα ὡς τάχος μετὰ σοῦ ἔλεως μὲ ἐνώση
εἰς τῶν δικαίων τὰς μονάς·

Πολλάκις σ' ἔλεγα « Κοσμᾶ μὴ τὴν ζωὴν κυβεύης
εἰς τοὺς θαρόδους τῶν μαχῶν »
Ἀλλὰ σὺ ἦρωσ ἤθελες νὰ διακινδυνεύης
τὸ πᾶν ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν·

Πλὴν ζῆς! καὶ ὅταν νήδυμος ὕπνος τὰ θλέφαρά μου
κλείη, ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς
Θέλω σὲ βλέπει στίλβοντα κἂν εἰς τὰ δνειρά μου
ὁποῖος ἦσο ἐπὶ γῆς·

Φεῦ! ἦλπε πῶς σήμερον λαμπρὸν τὸ φῶς σου στέλλεις
οὐδὲ τὸν ἦρωα τιμᾶς!
Σβύσου εἰς τὸν Ὠκεανὸν, μὴ πλέον ἀνατέλλης
ἀφ' οὗ ἀπέθαν' ὁ Κοσμάς·

Εἶπε...καὶ ἅμα ἅπαντα ἀνέτρεψ' ἐν μανίᾳ
τὰ σκεύη τῆς οἰκίας της
Τρέφουσα πένθος· οὕτω μὲν ἐθρήνει ἡ Μιχρίκ
τὸν φίλον τῆς καρδίας της.

Κεῖται δὲ λόφος ἱερὸς εἰς Γάλεσνικ πλησίον,
ὅλος μ' ἰτέας ζυτευτός.
Παρ' αὐτὸν ρύαξ ὕδατα κρυστάλλινα κυλίων,
ῥέει ὡς ὄφιν ἐρπετός.

Ἐκεῖ φῶς μόλις δύναται ἡλίου, νὰ εἰσδύσῃ,
πρῶτον ἐκεῖ εἰς σκιερούς
Κλάδους, ὃ κόκκυξ φαίνεται τὸ ἔθρνα μνηύσῃ,
προχέων φθόγγους γοερούς.

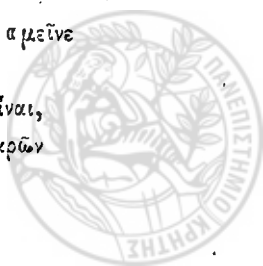

Ἀσθμαίνων κάθηται ἐκεῖ ὁ ὀδοιπόρος σύννους,
ὑπὸ ἰτέαν γηραιάν
Κ' ἀκούων κέλαδον πτηνῶν καὶ φλοίσβους χαρμωσύνους
εἰς τὴν κατάψυχρον σκιάν,

Ὀκνεῖ ν' ἀπέλθῃ, καὶ φαιδρὰ ἡ φύσις λέγει· ἀμεῖνε
ὦ ἄνθρωπε ἔτι μικρόν·
Ὁ λόφος οὗτος σκήνωμα τῶν τεθνεώτων εἶναι,
κρύπτων τὴν κόριν τῶν νεκρῶν

Τοῦ Γάλεσνικῶ τῶν δυναστῶν οἱ κῆποι οἱ μεγάλοι
δὲν ἔχουν τόσῃν καλλονῇν·
Ὀδύνης ἔμβλημα ἐκεῖ τὸ ἴον μόνον θάλλει
ἄνθησιν κρύπτον ταπεινῇν.

Ὡς ὑπὸ τάπητα στρωτὸν καλύπτονται οἱ τάφροι·
μέϊου ἄνθη κυναῖ,
Οὐδέ τις δύναται τῆς γῆς νὰ ἴδῃ τὰ ἐδάφρη
τοσοῦτον φύονται πυκνά.

Θεῖαν δὲ πόρρωθεν ὁσμὴν νοῶν ὁ διαβάτης,
θέλγεται ἄκων, λησμονεῖ
Τοῦ δρόμου τὸν σκοπὸν, ἐκεῖ συχνὰ τὰ φίλιτάτά της
κλαίει μελάμπεπλος γυνή.

Σ' τοῦ λόφου δὲ τὴν κορυφὴν μαρμάρινον μνημεῖον
ἐμπρέπει εἰς τὰ μνήματα·
Καὶ ἐπὶ πλάκα εὐξέστον ἔχει γλυπτὸν κρανίον
μὲ νεκρικὰ ἐμβλήματα.

Ἰπὸ μαρμάρινον σταυρὸν, ὅπῃ ἀνοίγει μία
εἰς τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς δυσμὰς
Ἐντὸς αὐτῆς φεγγοβολεῖ ἀκοίμητος λυχνία·
ἐνταῦθα κεῖται ὁ Κρομαῖς.

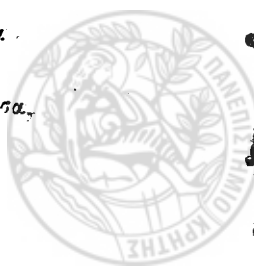

Ἄπαξ τοῦ ἔτους βλέπει τις τῆς Ἰέκας τῆς παρθένου
αἵτινες ἐπὶ κορυφῆς
Τοῦ λόφου, λιγυρόφωνοι ψάλλουσι τοὺς ἐπαίνους
τοῦ ἥρωος ἰσσοτερεῖς·

Ἦσαν δ' ἐσπέραν ὡς σκιά κόρη βρασοφοροῦσα·
ἐκεῖ προβαίνει κατηφῶς,
Σκεῖος ἐλαίου λιπαροῦ εἰς χεῖράς της κρατοῦσα,
τρέφει δ' ἀκοίμητον τὸ πῶς·

Τοῦ λύχνου, καί τὸ εὐξεστον κρανίον στέφει μ' ἴα,
δάκρυα χύνουσα θερμὰ,
Μνηστῆρα φίλον κλαίουσα· εἶν' αὕτη ἡ Μαρία
δύστηνος κόρη τοῦ Θωμᾶ.

Εἰσέτ' ὑπὸ τὸ ῥίσον της τὰ μαραμμένα κάλλη
μὲ χάριν στίλβουσι πολλήν,
Τὸ βλέμμα της τὸ ἰλαρὸν εἰς ῥεμβασμὸν ἐμβάλλει
ψυχὴν ἐφήβου ἀπκλήν,

Ἄλλ' εἰκονίζοντ' ἐπ' αὐτοῦ μελαγχολίας τύποι
ὥσει ἀρίδηνλο; σφραγίς,
Κ' εἰς τὸ στιλπνὸν της μέτωπον ἡ θυμοβόρος λύπη
ἐζωγραφεῖτο ἐναργής.

Ὡς καλογραῖ εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν οἶκον διηκόνει
ὀδυρομένη γοερῶς,
Τὴν δὲ ῥοδίνην της χοιρῶν ἐμάραναν οἱ πόνοι
εἶχε τακῆ ὥσει κηρός·

τὴν κοινωνίαν βχθμηδὸν φεύγουσα, σύννοος ἦτο·
πολλάκις λόγους μυστικούς
ἐφέλλιζε καθ' ἑαυτὴν, παράφρων δ' ἐκαλεῖτο
τέλος ἀπὸ τοῦ χωρικούς.

τυφλὸς ἐπαίτης καθ' ὄδον, δίχορδον λύραν κρούων,
ἐψάλλε ταῦτ' ἐξακουστός·
ἐγὼ δ' ἀπλοῦς ἀντιγραφεὺς, ἐχάρξα ἀκούων
αὐτὰ τὰ ἔπη του πιστῶς.

Σημ. (α) Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥέκα περιλαμβάνονται ὑπὲρ τὰς εἰκοσι χωρία, κείμενα βορειοανατολικῶς τῆς Δίβρας, κατακείμενα ὑπὸ μεγαλοφρόνων Ἀλβανῶν, οἵτινες μόνου σχεδὸν ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ διετήρησαν ἀγνήν καὶ ἀνεπαφον τὴν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν θρησκείαν ἣν παρὰ τῶν προγόνων παρέλαθον· οὗτοι πανταχόθεν κυκλωμένοι ὑπὸ τούρκων, ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων, ζῶσι ζῶντες ἐλεεινῶν, στενάζοντες ἀείποτε ὑπὸ τὰς βιαιοπραγίας τῶν Γέγιδων τῆς Δίβρας καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς. Καὶ μὲν πολλάκις λαμβάνουσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν ἀδειαν τοῦ νὰ ὑπερασπίζονται ἐνοπλοὶ κατὰ τῶν ληστῶν, ἀλλὰ τί δύνανται νὰ πράξωσιν εὐάριθμοι γεωργοὶ, ἐνόπιον ἀνδρῶν, ἀγρίων, πολυπληθῶν καὶ ζώντων νηπιῶθεν μὲ τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας· ὥστε οὐδὲν παράδοξον ἂν ἅπαντες οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ἐξωμόται.

Σημ. (β) Πλεῖστοι Ἀλβανοὶ κατὰ μὲν τὰς φορολογίας ἐμφανίζονται ὡς Τούρκοι, κατὰ δὲ τὰς στρατολογίας ἀφνης βαπτίζονται Ἰησοῦνοί· πλεῖστοι ἄλλοι, τὰ μὲν κύρια αὐτῶν ὀνόματα ἔχουσι ὀθωμανικά, τὰ δὲ πατρωνυμικά χριστιανικά μαρτυροῦντα καὶ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ πρόγονοι τῶν ἐξωμόσαν· ἄλλοι δὲ φρονιμώτεροι ἴσως, ἐν μὲν τῷ κρηπτῶ εἶναι ἀκραιφνεῖς Χριστιανοί, ἐν δὲ τῷ φανερῷ ἀκραιφνεῖς Τούρκοι· οὗτοι ἔχουσι καὶ διπλᾶ ὀνόματα, ἐν μὲν δομένον εἰς τὸ βρέφος παρὰ τοῦ Ἰμάμη ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει, καὶ χρησιμεῖον διὰ τὸν κοινωνικὸν βίον, ἄλλο δὲ παρὰ τοῦ Ἱερέως ὅστις ἀμέσως τὴν προτεχῆ νύκτα προσκαλεῖται μετῃμφισμένως τε λέσῃ ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστω τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο χρησιμεύει διὰ τὸν οἰκιακὸν βίον· ἡ αὐτὴ βαβυλωνία ἐπικρατεῖ καὶ διὰ τὰς ἄλλας θρησκευτικὰς τελετάς· τὰ δὲ ἔθιμα ταῦτα ἐπικρατοῦσι κατὰ χώρας, ἡ κόμας, ἐν γένει ἣ ἐν μέρει.

Σημ. (γ) Πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας κατὰ τὰ φρονήματα, τὴν φυσιογνωμίαν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ἐμφαίνουσι τρανῶς ὅτι εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ Ἕλληνας· ἐν γένει ἅπαντες εἶναι προικισμένοι μὲ πολλὴν μεγαλοφροσύνην, ὀξύνοϊαν, καὶ γενναϊότητα· εἶναι φιλόξενοι καὶ πιστοὶ ὅσον οὐδὲν ἄλλο ἔθνος· ἱερὸν ὄρκον ἔχουσι τὸ ξένιον ἄλας· εἶναι τίμιοι, εἰς ἄκρον φιλελεύθεροι, καὶ ἀτρόμητοι εἰς τὰς μάχας· ἐὰν μὴ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν βαρβαρότητα καὶ τὰς παρανομίας, τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ ἔχουσι καὶ οἱ Τούρκοι, οἵτινες ἄλλως οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ Χριστιανοὶ ἐξωμόσαντες ὑπὸ τὴν μάστιγα τῆς τυραννίας ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν εἰρημένων. (Σημ. β) ἠσπᾶσθησαν δὲ τὸν Μωαμεθανισμόν, διότι μόνος οὗτος ἠδύνατο ν' ἀπαλλάξῃ τὸ φιλελεύθερον τοῦτο ἔθνος ἀπὸ τὸ βάρος τῆς τότε ἀκμαζούσης Τουρκικῆς δυναστείας. Προσέτι ἄγνωστος εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα. Τούρκοι καὶ Χριστιανοὶ μίαν λαλοῦσι κοινήν, τὴν Ἀλβανικὴν, γλῶσσαν ἀρειμάνιον, ἐκτὸς τῆς μᾶλλον πολιτισμένης φυλῆς τῶν Τύσκιδων, οἵτινες πολλάκις προτιμῶσι ταύτης, τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰ γράμματα αὐτῆς. Εὐχῆς ἔργον εἶναι ἄνδρες εἰδήμονες τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης, νὰ πραγματευθῶσι ποιοὶ τοῦ οὐσιώδους φιλολογικοῦ ἔργου τῆς συγγενείας τῆς Ἀλβανικῆς πρὸς τὴν ἄρχαίαν Ἑλληνικὴν, διὰ ν' ἀποδειγθῇ καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἢ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδελφότες τῶν Ἀλβανῶν ἢ τὴν ἀπόλλειαν μοιρολογεῖ ἡ Ἑλλάς, ὡς ἡ ἀρχαία Νιόβη τῶν αὐτῆς τέκνων ἐρμηθεῖσα.

